

LA AURORA

Semanario Bilingüe.—Se publica los sábados

PRECIOS DE SUSCRIPCIÓN

En las Baleares... 1'00 peseta trimestre.
En las provincias... 1'50 " "
Extranjero... 2'00 " "

REDACCIÓN Y ADMINISTRACIÓN

AMADOR N.º 22. MANACOR

Anuncios y comunicados á precios convencionales

PUNTOS DE SUSCRIPCION

En la Administración de este periódico.

Parla en Revenjoli. Escoltan y oíren.

CEBEYOLS A DISCRECIO

I

PROTESTAM

Sí, protesta *La Aurora* contra sa conducta informal i poc digna des Govern-Canalejas ab la Santa Seu. Tots es Govers no-revolucionaris d' Espanya havien tocadeses coses religioses d' acort ab la Santa Seu, ab el Papa. Com En Cánoves l' any 1876 doná sa Real Orde sobre sa manera d' entendre i aplicar s' article 11 de sa Constitució respecte de lo que s' entendria per manifestació pública des cultes disidents que no s' permetria, e-hu va fer d'acort ab la Santa Seu; i per lo metex passá a esser matèria concordada, que 's Govern tot sol no poria tocar; per tocarho e-hi havia d' intervenir el Papa. Tots es Govers de 1876 ensá e-hu havien entés axí, i havien obrat en conseqüència.—Lo metex respecte de ses Ordres Relligioses. Es el Papa que 'n comanda principalment. Si s' Estat e-hi té cap veu, que n' hi té axí metex; per ferrires, ha d' esser d' acort ab la Santa Seu. També hu havien regonegut sempre axí es Govers espanyols no-revolucionaris.—El Papa no es cap sobirà estrenjer dins Espanya. La Santa Seu no es cap Estat estranjer respecte d' Espanya. El Papa es Pare, es sobirà en la fe de tots es feels, de tots ets espanyols, comensant p' el Pey, i hu es també des Govern, que 's proclama i se té per catòlic. La Santa Seu en ses coses religioses comanda d' una manera suprema dins tot lo mon, dins Espanya, demunt es Govern.—Idó bé, es Govern-Canalejas, sense entenderse ab el Papa ni dirn' hi res, ha donades unes Reyals Ordres desfent aquella d' En Cánoves de 1876 i fent i desfent sobre ses Ordres Relligioses, i fa a sobre dins es Discurs de la Corona que fará i desfará respecte de tals Ordres religioses, i presenta a ses Corts un projecte de lléy, ofensiu pe' ses metexes Ordres Relligioses. Tot axó sense entendre-se ab la Santa Seu, haventhi, com e-hi havia negociacions entatiades entre ses dues Potestats, la Santa Seu i s' Estat espanyol, sobre 's Concordat i Ordres Relligioses.—La Santa Seu, com era natural, ha dit que no poria esser seguir tals negociacions, si 's Govern no retirava lo qu' ha fet, sense autoritat per ferri sol, respecte de l' Article 11 de sa Constitució i de ses Ordres Relligioses.—I es Govern ara mos surt que sa seu dignitat no li permet desfer axó qu' ha fet, i que sa culpa de no

seguir ses negociacions comensades sobre 's Concordat, no es seu, sino de la Santa Seu.—Axó no es ver es una gran mentida.—¿Ha fet la Santa Seu respecte del Concordat res per conte seu, sense contar ab s' Estat, sense comunicarho abans a s' Estat? Res ha fet d' axó; i si no, que hu diga es Govern metex: no es capas. Per lo metex, es estat es Govern qu' ha fet tot sol lo que tot sol no poria fer, si se vol tenir per catòlic, com s' hi té.—Es Govern es, idó, qui ha faltat.—Contra aquesta falta, contra aquesta conducta informal i poc digna des Govern ab el Papa, ab la Santa Seu protestam ab tot es nostre cor, ab tota sa nostra ànima, devant Deu i ets homos.

¡Que consti!

II

INCONSOLABLES

E-hi estam de ver perque ja fa tres setmanes que *in-Justicia* no mos anomena per res. Estam bax des pes ferest, engrunador, des despreci d' En Jimenez Moya.

Per consolarmosne, seguiren rebantli es desbarats i doys més grossos que vaja enflocant demunt *in-Justicia*. Axí, no sois farem una obra de misericòrdia, *corregir els qui van errats*, sino de caritat *corporal* per quant, segons mos ho digué ell metex, En Jimenez Moya, es nostros articles li ajuden a fer sa digestació

III

ES DEFENSORS D' EN FERRER

Es lerrouxistes, com varen tenir fusellat En Ferrer, se declararen, p' es seus fins i efectes de política, defensors d' ell. Com En Ferrer tenia una gran forsa revolucionaria a Barcelona, la *Solidaridad Obrera*, que fou la que va promoure directament sa revolució de juliol, sa setmana vergonyosa,—per gonyarre aquexes forces, per tenirles a sa seu devoció, es lerrouxistes (vius i pólisses com son, que 'l dimoni només les guanya de banyes), després des fusellament d' En Ferrer, se volgueren presentar i se presenten encara com-e defensors, com-e venjadors seus. Per axó N' Emiliá Iglesias i En Lerroux se son presents com-e tals ara dins ses Corts, atrevits i belitres com son. Es qui s' es amollat més, es estat N' Emiliá, qui ha jurat i perjurat que no es ver qu' ells, es radicals, es lerrouxistes, perjudicassen En Ferrer ab ses declara-

cions que prestaren dins sa causa d' ell. Entre aquests que hi declararen, figuren es metex Emiliá, s' altre cap-pare des lerrouxisme N' Ardid, En Ventura Puig de Masnou, En Jimenez Moya i altres.

En Jimenez Moya dissapte passat nega qu' ell declarás res que pogués servir realment per condannar En Ferrer. Conformes mentres no 's presentin proves de que no diu ver. Pero ¿i N' Ardid? ¿i En Puig? ¿i ets altres?

Sa prova més forta, formidable, engrunadora p' es lerrouxistes, de qu'ells, en lloc d' ajudar a n-En Ferrer a sortir de dins es fanc, ajudaren a afonarlehi, està dins una carta qu' En Ferrer metex va escriure dins sa presó, dia 1 d' octubre de 1909, a n-es famós escriptor, revolucionari i anarquista, Carles Malato, i que figura dins un llibre que corre molt pe' s' Estranger, publicat pe' s' entitat revolucionària *Defensa contra sa repressió*. Dins aquexa carta deya En Ferrer: «Pero yo no sé cómo se ha podido hacer circular la noticia de que yo era el promovedor (de sa *setmana vergonyosa*). ¿Quién ha comenzado a hacer circular esta noticia? ¿Serán los republicanos lerrouxistas, porque el movimiento había arraigado, según ha referido *L' Humanité*, en el elemento obrero de *Solidaridad Obrera*? Los lerrouxistas tendían a presentarme como enemigo suyo, porque, según ellos, yo protegia a *Solidaridad Obrera* que les hacia la guerra. ¿Eran los cléricales, que veian una ocasión a propósito para ponerme una vez más en el banquillo? Yo creo que en las dos partes ha habido interés en hacerme daño». De manera qu' En Ferrer, després d' haver declarat es lerrouxistes dins sa seu causa, creya que 's lerrouxistes *havien tengut interés en ferli mal*.

Aquesta es la pura veritat. Llovó *tengueren interés en ferli mal* perque les convenia, i n' hi feren. Com el varen tenir fusellat, que ja no 'ls-e poria fer nosa ni desbaratarlos sa potranca, llovó *tengueren*, i tenen encara, *interés* en presentarse com-e defensors i venjadors d' En Ferrer. Porán presentars'hi tot lo que vulguen; pero En Ferrer se 'n aná a l' altre mon, denunciantlos com inimics, com *interessats en ferli mal*.

¿Quin nom, idó, merecen N' Emiliá Iglesias, En Lerroux i els altres *radicals* qu' ara mos axorden cridant a favor d' En Ferrer? No parlaren axí dins ses declaracions prestades dins sa causa d' ell. En Ferrer metex les posá ab evidència. Axi son es lerrouxistes.

IV.

UN ENTUSIASTA DE

SA SETMANA VERGOMYOSA.

S' hi demostrá dins ses Corts ara N' Emiliá Iglesias. Ab un des seus discurs

sots, defensant s' acta de Yecla, digué que sa *setmana vergonyosa* era «la més fonda, la més gran, la més honrada i la més desinteresada de les revolucions històriques». Axí metex se necessita.... valor per dir tals coses d' aquell horrible conjunt de crims, infàmies i atentats qu' esglayaren i aborronaren l' Espanya i el mon i deshonraren Barcelona. Qualsevol que sentís N' Emiliá, havia de dir: ¡Vaja! Aquest e-hi degué posar ses mans; degué esser es cap de bandolina: i, naturalment, defensa sa seu obra.

Pero no hi va haver res d' axó. N' Emiliá Iglesias dia 26 de juliol avespre, com comensava sa *setmana vergonyosa* era partidari des «moviment revolucionari de Barcelona», segons contá *El Progreso* de 7 de matx d' enguany, es diari caporal des lerrouxistes, del qual es director N' Emiliá metex. Idó bé, com va veure que la cosa anava de bo, li va agafar tal por, tal feredat, que fogí a Ca-la-Ciutat, i hi estigué amagat com un cuc un parey de dies. Per lo qu' havia dit i fet abans i després, l' aplegaren i el tanquen dins sa presó, i el processen; pero, com se va veure sa causa, l' absólgueren ¿per que? Perque resultà que no havia presa part en sa revolució, sino que s' hi era demostrat contrari. Axí consta dins l' inform de l' Auditor, general Pastor, tan calumniat i malfamat per ell dins ses Corts. Vetasí lo que digué l' Auditor, lo qual motivá s' abselució de N' Emiliá:

«Pero desde los primeros momentos de los sucesos, y durante el curso de la causa, D. Emiliiano Iglesias preparó su «coartada con laabilidad propia del letrado, y acumuló contra aquellas manifestaciones, desvanecidas en parte por los mismos testigos de cargo elementos de prueba en su favor, y don Juan Coll y Pujol, D. Francisco Puig y Alonso, don Narciso Verdaguer, D. Alfredo Ramoneda y don Trinidad Monnegal, alcalde y concejales, respectivamente, del Ayuntamiento de Barcelona, pusieron su respetabilidad en favor del procesado, manifestando el primero que la actitud de éste fué contraria al movimiento de referencia, y expresando los demás que había estado en la Casa Consistorial las horas, que se le supuso presente en la barricada de la calle de San Pablo.»

¿Que li diuen a un homo que fa axó, que tot d' una diu que si, que llovó a s' hora de s' estrényer, recula, i futx i s' amaga i se demostra contrari a n-aquell «moviment» revolucionari; i llovó, quant es passada sa barrumbada, que ja no hi ha perill, s' alsa dins ses Corts, i proclama qu' aquell moviment-fonc «sa més fonda, sa més gran, sa més honrada i sa més desinteresada de ses revolucions històriques»?

Idó ¿per que n' fogíreu, germá? ¿per que vos n' amagáreu? ¿per que vos hi demostráreu contrari quant exaltava de bon devers? ¿Com no demostráreu llavó una mica de sa valentia que demostrau ara?

V.

SES GLÒRIES DE SA SETMANA VERGONYOSA.

Per dirles totes, per contar tots es crims i atentats aborronadors que s' hi cometieren, no bastaria un llibre. Com interessa a n-es revolucionaris que la gent oblidí aquells crims i atentats, a n-es catòlics mos convé a caramull tenirlos ben presents, i tirarloslo a la cara, com se volen presentar com-e persones decents, que volen s' orde i sa justicia.

Per axó ventaquí un breu resum de ses glòries d' aquela «revolució de juriol», que, segons N^o Emili Iglesias «va esser sa més horrida i sa més desinteressada de ses revolucions històriques»:

Edificis cremats: 97 (22 esglésies, 34 convents, 22 establiments benèfics, consagrats a fer bé a n-es pobres, 19 edificis entre oficials i particulars).

Ministres de Deu assassinats: (a) El P. Usó, franciscà, superior de la Residència del carrer de Santaló (St. Gervasi). Sortint de ca-seua ab el P. Brugulat, els envesten sis homes, i els e desparen dotze tirs; feren de mort el P. Usó, i el P. Brugulat el se carrega axí com pot, i futx; s' amaga dins una casa. Sols axí se salvá el P. Brugulat. El P. Usó li morí tot d' una dins es seus brasos.—(b) El Germà Licarion, marista, Director de les Escoles del Patronat Obrer del Poble Nou. Tancat ell ab sos altres Germans dins es Patronat, e-hi va un fingintse salvador, i les diu que poren sortir descansats; i, com els-e té a n-es portal, se'n decanta, i diu a n-es revolucionaris que «ls esperavan: —Velostess! Desparau! Los desparen, i cau mort el Germà Licarion; ets altres fugen axí con poren; un cau ferit, va fer es mort, i axí s' escapá de que l' acabassen de matar.—(c) El Dr. Ramon Riu, Rector del Poble Nou. Ses turbes el perseguien a ell i a n-es Vicari. S' amaguén dins l' església, i ses turbes peguen foc a l' església; sospiten qu' estan amagats Rector i Vicari dins uns soterranis aont no poren entrar per temor des foc, i se posen a despararlos tirs. Ab sa fumassa es pobre Rector s' acuba i dona l' ànima a Deu; es Vicari pot resistir més, i a la mala hora de la nit futx. Cremada l' església, troben es revolucionaris es cadáver des Rector, i el profanen d' una manera tan horrible i vergonyosa, qu' aborrona es pensarho només.

Relligiosos ferits: El Germà Anacle Mir, de les Escoles Cristianes, del carrer de Fanollar; el P. Pere Bergés, missioner, del carrer Major de Gràcia;—El P. Magí Ferrán, del Convent del carrer Travessera;—el Germà Simó, que a Masnou i Premià el despuyaren i l' atuparen, estirantli ses oreyes fin a fer-les-hi bocins, i li carregaren una creu feta de travesses de ferro carril, i tot perque no volia blasfemar.

Dues mortes:— Dues monjes des Convent-Residència de la Divina Pastora, i dues veynades Na Maria Roig Bases i Na Maria Benet.

Donà mal-ferida: una tal Mercè

Querol.

Nins morts: Ricart Civi, de cinc anys; Jusep Perez, de dotze; Carolina Muñoz, de set.

Nins ferits: vint i sis (No posam es noms per no allargar).

Totes aquestes víctimes les va comprovar personalment es periòdic de Madrid A-B-C.

Capellans perseguitos a tirs: una bona partida, fins a n-es punt de que s' sacerdots se varen haver de vestir de seiglar per anar p' es carrer. Es seglars que no duyen barba, s' esposaven molt anant per defora, perque les prenien per capellans.

Monjes qu' hagueren de fogir des convent per no morir cremades: (a) ses Assuncionistes, que s' dedicaven a servir malalts de franc. Es veynats les varen haver de treure pe' sa taulada perque les calaren foc a-nes convent, sabent qu' elles e-hi eren dedins.—(b) A n-es Convent de les Corts també hi calaren foc sabent que hi havia dues monjes dedins.—(c) Es convent d' Arrepentides des carrer d' Aragó cremá una bona partida de temps, haventhi amagades ses monjes, ben resoltes morir cremades, fins que llavó els arribá socós.—(d) A n-es Convent de conceptionistes, després de mitja hora de fer flamada, tres senyors varen treure una monja que hi era romasa.—(e) A n-es convent d' Adoratius també hi calaren foc haventhi ses monjes i 84 atletes que s' hi educavaven. Se salvaren perque llavó arribá sa tropa, i pogueren apagar sa focatèria.

Per que no mataren més gent a n-es convents i assils? Conste dins diferents processos que s' religiosos i religioses a moltes de bandes pogueren fogir perque s' revolucionaris s' estimaren més robar i saquetjar i omplir-se ses butxequés i carregar de tot lo que veyen que agradava. ¿Qui sap lo que s' va robar durant aquella setmana? Foren saquedadades: l' església de Sta Madrona; ses cases de D. Jaume Puigdomenech i de D. Barles Blanc à Hosta; sa parròquia, rectoria i convent de Dominiques; convent de Valldonzella; convent d' Arrepentides; col-legi des Pares Escolapis; convent del Sagrat Cor de Jesús des carrer de Rosselló, etc. ets.

Cadavers profanats: Es directors des revolucionaris per donar cert color de justicia a n-aquells atentats horribilissims, digueren que dins ses tombes de ses monjes e-hi havia tresors amagats, i ademés que s' cadávers de ses monjes demostraven que moltes d' elles eren mortes martirisades, i que per lo metex era del cas desenterrarles i mirar-ho tot d' apropi. Per axó a ses Magdalenes, Caputxines del Camp de Galvany i a ses Jerónimes s' aficaren es revolucionaris dins ses tombes, miraren si hi havia tresors. No n' hi afinaren cap. Tregueren es cadávers, les se'n dugueren ab gran lulea i rebunbori p' es carrers i plasses; miraren si tenien cap senya de martiri; deyen fent grans crits que allò eren monjes martirisades; les tiraven p' en terra; les feyen bocins, que dexaven escampats p' es mitx des carrers; altres les posaven un puro a sa boca; altres ballaven abraçats ab aquelles mòmies; ¿S' es vist res més vil, més indigne, més nefant?—TRENTA CINC FOREN ES CADÁVERS PROFANATS d' aquella manera.

Violació de religiosos: E-hi hagué

casos. Per motius bons de comprendre no s' donen es noms de ser víctimes. Ja els-e saben ses seues famílies, i un poc massa. A Barcelona se citaven noms i armes d' aquelles pobretes víctimes de sa luxúria revolucionària. De tres monjes joves se sap que les traginaren a un bordell per abusarne. Les pobretes, agenoyades, demanaven que més tost les matassen. Així les trobá espare d' una d' elles, que la cercava com un desesperat. Axó les salvá totes tres.—Es Fiscal de sa causa d' En Ferrer, un pundonorós militar, incapàs d' inventar-s'ho, va sostener que realment es revolucionaris havien violades monjes dins els convents.—Es defensor d' En Ferrer, un altre militar, que no s' demostrà gens clerical, digué que s' revolucionaris ofengueren el pudor d' una religiosa.—Una monja ja d' edat caygué en mans d' un tigre d' aquells, un sàtir, mostro de luxúria, que n' volia fer de ses seues, i la cnydá a matar a n-aquella pobreta.—A una altra monja una bruxa, fingintse amiga, li oferí cobri, i llavó la posa en mans des seu... homo.—Ses Infamies, insults, desvergoñyes i procacidats que s' revolucionaris vomitaven contra ses monjes, contra sa puresa de vida de ses monjes, fonc una cosa farcsta, fora mida. No hi havia mala paraula que no s' diguessen, sobre tot s' esbart de dones perdudes qu' aquells dies anaven a lliure, i eren ses que formaven ets estols de feres qu' anaven a cremar esglésies i convents.—Si bé es ver que a alguns convents els-e digueren ab bones paraules que sortissen, i hi hagué revolucionaris que no s' insultaven, llavó en venien d' altres, que hi abocaven ses seues boques d' infern.

A Sabadell: Pegaren foc a l' església parroquial de St. Feliu i a Ca-l' Ajuntament, sabent que hi havia persones dedins, i n' assassinaren dues: un escrivà i un esgotzí.

A Manresa: cremaren es convents, i mataren un individu des sometent.

Granollers: cremaren un convent, dels Germans Menors Conventuals.

St. Feliu de Guiso's: Galaren foc a n-es col-legi des Germans de la Doctrina Cristiana, i l' església de St. Juan

Calonge i Palamós. Caigaren foc també a n-es col-legis que hi tenien dits Germans.

Dos Germans de la Doctrina Cristiana tots nuus. Sí, a Calonge, devora Palamós, foren aquesta es revolucionaris: despuyaren a la forsa dos d' aquells Germans, i els-e se'n dagueren tots nús per tota sa població.

Mataró: també hi hagué rebunbori Agafaren un des Rectors d' allà com si fos estat un criminal; i aplegat tot es populatge devant sa Casa Consistorial, aont estava reunida sa Junta Revolucionaria, se passà a votació si havien de matar aquell pobre Sr. Rector. Ventura qu' un digué que no hi havia cap motiu per haverlo de matar! i l' amollaren: Pero negú li llevá es retgiró de mort de veure qu' anaven a votar sa seuva vida.

A altres pobles, per tot allà ont e-hi havia escoles, sucursals de s' Escola Moderna d' En Ferrer, per tot allà e-hi hagué setmana vergonyosa: cremaren convens i esglésies, i feren contra sos Ministres de Deu es desbarats que pogueren.

En resum: a Barcelona, segons ses

claricies oficials, e-hi hagué de sa Força Pública 8 morts i 124 ferits; paisans 100 morts i 856 ferits, que regonegué s' assisténcia oficial. Es ferits foren més del doble: fogiren i s' amagaren tots es que pogueren, per escapar-se de sa Justicia.

Axó va esser ab poques paraules «sa revolució de juriol».

Ses claricies que n' dam, tretes des discursos d' En La-Cierva a ses Corts de dia 8 i 9 de juriol, des periòdic de Madrid A-B-C qu' envià persones de consciència a Barcelona per aclarir sa cosa, i des llibre que n' va escriure D. Modest H. Villaescusa *La Revolución de julio en Barcelona*.

Aquest conjunt horrible de crims i atentats aborronadors de sa setmana vergonyosa s' poren honrar cap partit decent, cap partit compost de gent que meresquen es nom de personnes, qu' un no s' embruti tractant ab ells? Es evident que no. Aquells crims, aquells atentats son una infàmia, una afronta, una taca ferestíssima per Barcelona, per Espanya! Son una vergonya per tota s' humanitat.

VI

COM FONC JUDICADA TOT D'UNA SA SETMANA VERGONYOSA

Tothom la condanná i en protestá, piens eis cors d' indignació i d' esglay. Sí, com era estada una cosa tan feresta, tan horrible, tothom alsava la veu, enfurida, plena d' anatemes, contra tal «revolució», que tenia sublevades totes les conciències, sols que tenguesen una mica de vergonya. En protestava tothom. En protestaren fins i tot es diputats de l' Esquerra Nacionalista tots anti-clericals; en protestá fins i tot la Ajuntament de Barcelona, aont tenien majoria es republicans y anticlericals (e-hi havia 24 regidors lerrouxistes). Idó bé, es de l' Esquerra digueren, entre altres coses, aquestes: «El pillaje, l' incendi, la profanació de cadávers i altres actes de vandalisme comesos a quells dies, no poren esser considerats per negú com una manera d' expressar la seu voluntat la democracia catalana.... Condannem en nom dels nostres representants la perpetració dels crims comesos»—L' Ajuntament de Barcelona va estar encara més expressiu ab sa protesta, puys va dir: «L' Ajuntament de Barcelona, en nom de la Ciutat i en nom de la conciència humana, protesta d' ets actes de vandalisme que durant la setmana prop passada, han tengut lloc aquí, com son, incendis, devastacions, matx (estragos), pillatges, sacrificis, etc.; i declara devant Calaluaya, devant Espanya, devant tot lo mon, qu' aquests crims sols se son poguts cometre per circumstàncies estranyes a n-aquella ciutat i per turbes envilides que, si tal volta e-hi habiten, no tenen comunió espiritual ab sos ciutadans d' aquí, per tradició gloriosa singularment zelosos del bon nom i de la cultura de la Ciutat, amants de tots els progrès i milloraments dins l' orde i el respecte a la personalitat humana i dels drets i atributs que la naturalesa i les lleys conferen».

Axó deya s' opinió pública a Barcelona de sa setmana vergonyosa com acabava de ferse. Tothom en protestava, tothom se'n avergonyia, tothom la condannava i execrava:

Pero axó passà. Comensaren a fun-

cionar es Tribunals militars, fusellaren un parey d' aquells criminals, entre ells. En Ferrer, es més criminal de tots com -e caporal i organisador de tal revolució.

No s' ho pensaven ets elements revolucionaris i masònics que 'l fusellaren a n-En Ferrer, perque era un des seus caps-pares.

I varen moure aquelis rebumboris dins ses grans ciutats del mon llatí contra Espanya. Dia 20 d' Octubre cau En Maura; puja En Moret, dixa amplísima llibertat a n-es revolucionaris per fer de ses seues. Ets elements de Barcelona, qu' havien feta sa revolució, s' alsaren a defensarla; torna En Lerroux a Espanya i a Barcelona; i veu que, si no 's demosta favorable a «sa revolució de juriol», tots ets elements que la feren, se serien girats contra ell, i li desfeyen es partit.

¡Bo estava ell per consentir axó! Per tal motiu va proclamar que 's qui havien feta sa revolució de juriol, ell los tenia per dexibles seus, i n' estava satisfet de veure com havien sabudes aprofitar ses seues llissons.—En temps d' En Maura se serien campàts mala-ment es qui tals coses haguessen dites. Un tems d' En Moret se poria dir tot; no hi havia que tenir por.

Demanera que 's lerrouxistes ab tots ets altres elements revolucionaris co-mensaren a estravirar s' opinió pública, presentant aquella «revolució de juriol» no axi com va esser, sino axi com no va esser, desfigurantla completament.

Per axó En Jimenez Moya dalt in-Justicia de 26 de mars d' enguany di-gué que «tot d' una que 'n tengué no-nes» d' aquells «sucessos de juriol», sa setmana vergonyosa, «en protesta indig-nat»; i «digué ben clar que ets inicia-dors d' aquell moviment no porien esser republicans, ni homos qu' estimassen sa República ni homos qu' estimassen es poble». I digué més encara En Jimenez Moya. Digué qu' ell «a s' origen d' aquells sucesos creya afilarhi un segon Hostafranchs, més vast i més atrevit que 's primer». Ja 's sap que 's lerrouxistes diuen que s' atentat d' Hosta-franchs, sont feriren En Cambó mortal-ment, era una cosa preparada p' En Cambó metex, p' es solidaris, per cri-darse ses simpaties que desperta sem-pre sa commisaració, i axi gonyar ses eleccions. Les gasten axi es lerrouxistes.—De manera qu' En Jimenez Moya dia 26 de mars encara creya i deya en lletres de motlo que ets autors i promo-tors de sa setmana vergonyosa eren es metexos frares i monjes i capellans i esglésies que 'n foren victimes.

Son ses manyes des radicals. ¿Qui no recorda que En Nakens, l' integerrim revolucionari Nakens de Madrid, com En Morral hagué tirada sa bomba dia 31 de matx per matá l' Rey i la Reyna, quant ja sabia qu' era En Morral, perque aquest metex le hi havia confessat, encara posá dalt es seu pe-riòdic qu' era 's Clero qu' havia tirada sa bomba?

Aquesta esplicació verinosa d' En Jimenez Moya no va correr gayre entre 's lerrouxistes. Donaren una passa més, i han acabat per ferse defensors descarats de sa setmana vergonyosa, anomenantla glorirosa. Per axó N' Emilià Iglesias, discutint s' acte de lecla tengué pit per dir dins ses Corts, se-gons de Diari de Sessions: «...El Partit

Radical tenia a favor seu es prestigis i s' autoritat des martiri d' ets seus ho-mos, i s' esser es representant de sa més fonda, de sa més gran, de sa més honrada, de sa més desinteresada de ses revolucions històriques, de sa revo-lució de juriol».

¿No es ver que se necesita pit axi metex per dir axé d' aquella horrible, d' aquella nefanda, d' aquella imfamio-sa setmana tràgica de Barcelona?

VII.

¿COM LA DEFENSEN?

Mentint a la descosida negant sa veritat ab tota sa frescura del mon.

N' Emilià Iglesias ha dit dins ses Corts que no es ver que 's cometessen tals crims, tals atentats. Ha falsetjada sa veritat, ha negat que 's fés lo que tothom va veure a Barcelona aquells dies, lo que horrorisá i sublevá totes ses conciències honrades.

¡I que n' ha dit En Lerroux per de-fensora com una glòria des seus dex-ebles? Ha dit que 's seu partit va fer aquell moviment contre 's convents, pero que no foren ells, es lerrouxistes, que cometieren aquells crims i atentats de robar, matar i demés carroportal, que va esser altra gent, sa gent criminal.

¡De manera que 's crims no les fe-ren es lerrouxistes, sino ets altres! Pe-ro ¿que queda de sa setmana vergonyo-sa? Il·len es crims? ¿No es crim anar a treure qualsevol de ca-seua i calarli foc a sa casa? ¿Que diria En Lerroux si es clericals fesssem contra ell i contra 's seus lo que 's revolucionaris de Bar-celona feren ab sos frares i ses morjes i ses esglésies? ¿No dirien: ¡Axo es un crim horrorós contra tota justícia! ¡Vaja si hi dirien, i tendrien raó! Idó ¿com no ha d' esser un crim axó metex fer ontra 's convents i ses esglésies dec Barcelona? Ets altres crims de robar, matar, profanar cadávers, varen esser conseqüència d' aquell altre, de fer sortir es frares i monjes de ca-seua i calarlos foc a n-es convent. Per lo me-tex no es ver, es fais i mentida lo que digué En Lerroux ab so seu discursot dins ses Corts de que ells no més havien feta sa revolució contra 's con-vents. i altra gent, es criminals, havien comesos es crims i atentats.

VIII.

ES REPUBLICANS

I SA SETMANA VERGONYOSA

¿Qui la va fer propiament a n-aqueilla revolució de juriol? S' anima va es-ser En Ferrer, començà Solidaritat Obrera i ses turbes lerrouxistes seguiran, i acabá per esser cosa de tots ets elements revolucionaris, pero es populació, no es caps. Es caps-pares des lerrouxisme i 'ts altres caps-pares republicans seren anques enrera, s' amagaren ben amagats no sols a Barcelona, sino a Madrid. E-hu han dit ben clar, no cap clerical, sino es metex Pau Iglesias i es metex Perez Gal-dós.

En Pau Iglesias dins una correspon-dència dalt Le Peule de Bruseles de 22 d' agost de 1909, escrigué, entre altres coses, la següent «Es republicans han confirmat lo que tantes de vegades hem dit d' ells, axó es, que no tenen elements per fer sa revolució ni ganhes de ferla. S' ocasió no poria esser més bona per tomar sa Monarquia,... Pero foren uns covarts i uns traidors: covarts, perque es caps, i es d' ells que parl, no foren res en lloc; traidors, perque a algunes bandes com a Barcelona, aont molts des seus prengueren part en so rebumbori, ells els aban-donaren. ¡I son aquests! Son aquests mi-serables que diuen que noltros estam ve-nuts a sa Monarquia».

¡Veyés si té mala saliva En Pauet en ferse curt! ¡De manera que, segons es diputat socialista, es «caps» de sa Repùblica ni «tenen elements per fer sa revolució ni ganhes de ferla!» ¡De manera que, segons es diputat socialista, es «cap» de sa Repùblica respecte de se revolució de juriol foren «uns covarts i uns traidors!» «Abondonaren» «es seus» que hi pren-gueren part! ¡Ah valents! Es beneys, es budiuns, es bobians si aficaren a cremar esglésies i convents i escoles catòliques i a maltratar capellans i frares, i a maltratar

monjes, i a desenterrare de mortes pro-tanant horriblement es cadavers; pero es seus caps-pares ¡ben amagadets! ¡ben alerta a sortir a 's mitx! ¡ben alerta a com prometre-sel! ¡Ah covarts! ¡Ah traidors! ¡Es En Pauet Iglesias que vos ho diu!

¡I qu' n' direm d' En Perez Galdós? Escoltaulo una mica, i veure si 's mes-saga gens sa llengo. Devers dia 20 de juny passat n' hi devien haver feta qualqua de grossa es caps-pares de sa Repùblica a n-En Perez Galdós, que va fer unes de-claracions ferestes, publicades pocs dies després d' ait sa revista *Por esos mundos*.

Valestaquí: «Axó no 's pot suportar. Axó fay oy (esto es nauseabundo).

Dius aquest partit (es republicà) un topa per excepció ab homos republicans de cor, que desitjin qu' entri sa repùblica». «Aquest partit s' está podrint pe' sa cucada i amensa de cacifics i caciquets que s' hi balluguén (*por la inmensa gusanera de cacifics y caciquillos*). A cada capital n' hi ha més de cinquanta que volen im-posar es caprichos de sa seu vanidat o de sa seu ambició a tots es seus correlligio-naris.... I si només e-hi hagués aqueys cinquanta, manco mal. Llavo venen es cacifics de districte i es de barri.... ¡Oh! ¡Aquests alicorns inflats (*vejestorios endiosados*) de comité local i de barriada! ¡Papes rotjos, que 's creuen infalibles i indiscretibles!»

«Per fer sa revolució, lo primer de tot, lo indispensable, seria torcer es coll a tòts (*degollarlos*): Si aquells tals du-guessen sa Repùblica, estaríem pitjor que no ara. Seria cosa d' emigrar. La bona sort es que no hi ha que temer que la mos duguen. N' hi ha a l' uf de revo-lucionaris que li menen una por, una feredat feresta a sa revolució!...

Si n' hagués vist vestó alguns d' aquest quant e-hi va haver sa setmana retja de Barcelona, quant va correr la veu qu' anava a esclarir sa vaga general, els hauria vists fugir de Madrid com-e rates.

No sé que dimoni passava llavó a tots els-e sortien feynes a províncies, i tenien a llevant o a ponent parents a ses portes de la mort, que 'ls-e cridaven. I per veure tal espectacle me 'n vatx venir de Santander, i vatx tayar es un meu estiuetx! Ergo, son molts es republicans que no volen que venga sa Repùblica perque no 'ls-e convé; els-e va ent en popa (*van muy bien en el machito*) fent sa farxa de s' oposició, servint de comparses en aquesta política repugnant, fent «s paper de diputats o religidors i altres papers pitjor...» «Dins aquest partit son molt pocs es directors que tra-ballin desinteressadament pe' s' ideal; sa desorganisió es indescriptible; no 's pot imaginar. No hi ha esperit de disciplina ni fins i tot instinct de conservació. Si no fos que 'ls-e vextx a n-aqueys caciquets que van tots a fer sa seuza, diria que son boys. Ja no hu poren fer pitjor per facilitar sa victòria a n-es contrari i fer impossible sa victòria d' ells. Ja n' estic fart de lluytar sense esperança de salvació a 's mitx de tanta de misèria. Axi esmicolant sa massa republicana, escampant s' excepticiable entre 's sol-dats rasos: ¡O! Vosté no 's pot formar idea de lo que 's perseguixen odis ab odis, vanidats ab vanidats...; pero amb-e quina ràbia, amb-e quina fellonia (per-fidia), apellant a tots es medis, fins sa difomació i sa calumnia.» «E-hi ha ha-dia resoldre d' anar-me'n a ca-meua, i no voler sebre res pus de política. Pero hi he pensat millor, i he resolt anar-me'n ab Pau Iglesias. Ell i es seu partit son lo únic serió, disciplinat, admirable, que hi ha dins l' Espanya política»

¿No es ver que aquest Perez Galdós no se mossegue sa llengo? ¡Quina pintura més feresta que fa bes caps-pares de sa Repùblica! I figurau si deu esser ferest es fandango quant ell se 's amolata d' aquela manera! ¿No es ver que fa ve-nir ganhes d' esser republicà?—Dia 21 de matx En Jimenez Moya nos contá qu' En Perez Galdós «havia perduda» «sa fe» «en sos doctors monarquics, i s' era fet republicà».—Ara sa veu que també «ha perduda» «sa fe» «ab sos doctors» «republicans», posantlos com pedás brut no dextantlos part sana.—Mos contá ade-més En Jimenez Moya que aquest Perez Galdós «es bo fins a n-es moll d' ets os-sos, modest fins a s' escelsitud, natural com un nin, inalterable com s' or». Idó bé, un homo axi diu lo qu' acaben de copiar, des caps-pares de sa Repùblica, que tots conegem, En Lerroux, En So-riano, En Sol i Ortega, En Melquiades Alvarez i tota sa irequelada de cacifics i

caciquets, que n' hi ha més que xinxes. ¡Lo manco, cinquanta a cada capital, segons D. Benet! ¡I llavó es de districte i de barri! ¡Una cacicada esglayadora.

Dmunt aquestes paraules d' En Pau Iglesias i d' En Perez Galdós sobre lo que feren es caps-pares de sa Repùblica p' «sa revolució de juriol» d' entany, se veu qu' aqueys polisards no 's volgueren comprometre, no volgieren esposar sa pell, se retgiraren com-e cuquets, s' amagaren, fogiren. Foren lo que les di-güé En Pau Iglesias, qu' ara va ab ells: «covarts i traidors!»

IX.

¿I ES MITIN ANTICLÉRICAL DE CIUTAT?

Eli in-Justicia només li dedica mitja columneta, curteta, axuteta, esmusseta. ¡Vaja! se veu qu' En Jimenez Moya no 'n romangué gens satisfet. Més val axí. Axí metex té pit per dir que hi acudiren Deu mil homos. Sens dupte se descuidá de dir que tal gernació e-hi acudí ab es-perit, no corporalment. ¿Qui va esser que va veure deu mil homos de carn i os a n-aquella magrissima manifestació? ¡Si fins La Tarde només tengué pit per suposar n'hi quatre mil!

¡Ay deu mil homos! ¡Deu mil coes de mox o deu mil mordales de moscart!

¡El per una manifestació de deu mil homos, Sr. Jimenez Moya, no teniu demunt es vostro paperot més que mitja columnetxa per parlarne?

¡Les discursos que hi fereu, homo? ¿Com es que no 'n deys res? i només posau que parlaren En Crespi, En Bisbal, En Mari, En Juliá, vos i En Pou (D. Jeroni) ¡Tan malament e-hi fereu i tan poca llecor e-hi posáreu, que no us han merescut ni un parrofet de mala mort? ¡I lo qu' esperava lo que vos en dirieu per jo posarhi sa meua dita! Si que m' he capturat fort! Sobre tot, no voleu que se 's resi pus de tal mitin ni de ses pretxes que hi fereu per lo fades i xéubes que vos sortireu? Idó morta!

X

¡MOSTRAU SES OREYES!

Sí, mostráreu ses vostres, ses de sec-tari, Sr. Jimenez Moya, dalt in-Justicia de dissapte passat com anunciáreu ses festes que s' havien de fer a Manacar dia 3 i 4 p' el Gloriós Patriarca St. Domingo de Guzman, Fundadors de la meriti-síssima i famosíssima Orde de Frares Predicadors.

Sí, posáreu qu' havien de fer aquestes festes, pero sense dir qu' havien d' esser pe' St. Domingo. De tota sa part religio-sa, qu' era sa principal, sa causa i motiu de ses festes, ni mitja parauleta!

Pero ¿com no veys qu' axó ja es ridi-cul, i que feys esclarir de riure tots es qui hu noten? ¡En fa massa de riayes, aquest sectarisme vostro!

Bé que 's comprén que no li tengueu gayre devoció vos a St. Domingo de Guzmán ni a n-ets seus fiys es Frares Predicadors.

Com s' Orde Dominicana s' anome-na s' Orde de sa Veritat, i vos en sou-tan anyívol de dir ver en coses de Reli-gió, no es gens estrany que no volgueu anomenar St. Domingo ni sa seuza Orde, en no esser per dirne mal.

XI

FEYNA PER DISSAPTE QUI VÉ

Com ja n' hem enflocats tants de Ce-beols a n-En Jimenez Moya i a sa demés tropa lerrouxista i republicana, haurem de deixar per dissapte qui vé s' acabá de donar, a n-es discursot d' En Lerroux a ses Corts, es ventim que 's merex, qu' es molt.—Per avuy només dirém que 's tros que 'n posa in-Justicia de dissapte passat, prop de sis planes, es tot un en-filai de mentides i falsedats, dites, axó si, ab molt d' enginy, tranc i eloqüéncia. Lo qu' es seu, donarlehi. No es gens és-trany que duga tanta de gent enganada En Lerroux. Es un mestre consumat en matèria d' enganar.

Gacetillas

Por dificultades surgidas á ultima hora no sé celebrará la misa en el Puerto, anunciada en el programa de la fiesta de mañana.

Coverbos

Un jove, que duya mala pallissa, se quexava á un amic seu de que sa roba li plorava:

—Homo, deya, estic de lo mes apurat.

—¿Per que?

—Tu saps que jo era tan curro, que ses atletes se treyen ets uys per mirarme, y ára tota sa roba me plora y, be fas esfors en so menjá, per veire si engraxeré y sa roba no me plori de aquela manera.

—Axo es un mal ben bo de curá.

—¿Com es ara?

—Mira; te n' vas á n'es sastre, te fas estrenya es vestit y es mal está mort.

—¡Tens raó no me havia acudit una tal cosa! ¡Mira si ho som beneyt!

* * *

Sa madona Bet, que era rumbosa com ella tota sola, solia enviar per sa criada molts de regalos á la senyora Sinfrosa, una amiga seuia.

Sa criada n' estava de tal senyora fins part demunt es cabeys, per sa senzilla raó de que tenia sa senyora un bras llarg per prenda y curt per doná axi es; qu' en haver de anar á tal casa hi anava remugant, remugant y ab males reclanques.

Un dia que sa madona la va enviar á darr un paneret de figues flots á ca sa seuia amiga, va partir fent uns morros d' un pam y va entrar á dins la casa, sense dir alabat sia Deu, y sens mesclar cap ceremonia va posar es pané a demunt una cadira y va dir:

—Vatesi aquest paneret que li envia sa meua midena

—Ola senyoreta, sa teua madona no te ha ensenyat de presentarte de questa manera; se conex que no coneix sa bona educació. Esperet y jo te mostrare sa manera de presentarte; per que no vuys si vasá una altrecasa, diguen que sa teua madona nos apedracescriades. Aseute a sa cadira que jo sec y tu ferás de senyora y jo de criada y axi una altra vegada te sabràs presentar.

Sa criada sa va seura á n' es lloc de sa senyora y aquesta va agafar es paneret, se n' aná a n' es portal, va pegar un toquet á sa baula, va entrar y fent un gran saludo va dir:

—Sa meua madona vos envia moltes memorias y m' ha dit, que dispens si aquestes figues que vos envia no son tan bones com ella voldria; perque enguany son blanes, blanes y poc gustoses. Me ha dit tambe que les demanás si vostes estan bons tots.

—Dirás a sa teua madona que moltes gracies, que tots menjam de una mateixa olla, gracies a Deu y que li enviam moltes memories.

Y posantse sa ma a sa butxeca va treura un vellonet y va afagir.

—Jes vatessi axó per tu.

Sa senyora se va quedar empegada y pensant donar una llissó va esser ella sa qui la va rebrer.

* *

Una senyora, á una reunio se quexava de que sa dentadura, que se havia feta posar, li feya mal.

—Axo li demostrará, senyora, va dir un, qu' es que la feta es un bon dentista, que fins en so fer mal s' assemble a ses dents naturals.

—¿Vol un consej meu va dir se polleta de la casa?. Si ses dents li fan mal, se deix anar de dentistes, que son uns escura-bosses, búlliga plantatje y glopetx de aquell suc y li assegur qu' es doló li calmará tot d' una.

Vuits y nous

Solucions del número passat

SEMLANSES

- 1.ª En que se corquen.
- 2.ª En que hi ha bancs
- 3.ª En que té forat
- 4.ª En que sol fer taules

FUGA DE CONSONANTES

De la virtud la carrera
no basta haber empezado,
pues solo aquel es premiado

que hasta la fin persevera.

CHARADAS

1. ^a	2. ^a
Candelero	Verde

Semblances

1.ª ¿En que s' assembla un calamá a una pella?

2.ª ¿Y un llibre á un porc?

3.ª ¿Y s' obra de la església á un carro de feyna?

4.ª ¿Y es potecaris a n'ets artilles?

Fuga de consonantes

.u .i.a .o..ie..ia a.u.a
. ..o.io a.o. .a.i.ie..a
a.ue. ue ie.e .a...e.a
.o.o .a .a.a .a e.u.s.a.

Logogriph

Soy terror del delincuente
Y amparo del oprimido,
Este en mi halla refugio
Y aquel terrible castigo.

De mis letras varias cosas
Sacarás, pero es preciso
Que antes las combines bien
Y que procedas con tino:
Hallarás una parienta
A quien de veras estimo;
Una voz que al pronunciarla
Nunca niego, siempre afirmo;
Un pronombre personal
Y otro que es posesivo,
Nombre que usa la mujer
Y un lienzo por demás fino:
Un miembro de la baraja;
Término que usa el marino,
Una nota musical,
Y un mal calificativo
Dado á la mujer faltada
De un aseo exquisito;
Voz con que significamos
Lo que no sea integro.
Por fin sepas, lector caro,
Y no lo eches al olvido,
Que mientras manden y rijan
Liberales (o mestizos),
De mi hacen lo que no soy...
¡Ah! juguete de ellos mismos.

(Las soluciones el proximo Sábado)

Tipografía LA AURORA

SOMBRERERIA La Central

DE

JUAN GUAL

El dueño de esta acreditada sombrereria participa a su numerosa clientela haber recibido los géneros de temporada y un numeroso surtido en sombreros de paña, jipi, fieltro y gorras para el verano.

Novedad y Economía

¡Visitad la Casa Gual!

PLAZA DEL C. DE SALLENT

No más calenturas

¡Nada se cebra si no se cura!

A los pocos días de usar las PÍLDORAS FEBRÍFUGAS BOSCH desaparecen por completo las fiebres intermitentes, tercianas, cuartanas, y toda clase de calenturas por fuertes y rebeldes que sean. El éxito alcanzado de curaciones sin que reaparezcan es la mejor garantía. Caja, 4 pesetas.

Se entregará GRATIS una caja de nuestras píldoras febrífugas á los señores médicos que lo soliciten del autor.

FARMACIA «BOSCH», MANACOR

De venta en Palma: Farmacia de don Juan Valenzuela, Centro Farmacéutico y principales farmacias.

Se necesita

un muchacho de 12 á 14 años, en la imprenta de este periódico.

Calle Amador

MANACOR

Cocina "LA ECONÓMICA",

Son las mejores por ser las más cómodas, las que consumen menos y las mas baratas.

Se hallan de venta en la cerrajería de

Francisco Vadell Ramonell

Plaza de la Iglesia número 6

Mallorca Manacor

Esta casa ofrece ademas tuberías de todas clases, con gran rebaja de precios.

Ventas al contado y á plazos.

Juan Ticoulat
Cirujano Dentista
Estará en Manacor todos los domingos
Plaza de Weyler 2, piso 2.º

En Palma, Calle Colón, 64 pral.

Horas de consulta: de 7 á 1 y de 2 á 4

Disponible